

el Penedès ha pres la forma *samizón*, metàtesi d'una var. assimilada *sazimón*; p. ex. *Can Samison*, mas conegut del terme de Font-rubí, entre La Farga i Els Graus dels Pujols (anotat a Vilafranca 1955).

de Val. —³ Cf. els noms en -NTH-: *Kopínthos*, *Zaxúnthos*, i el cap *Kokynthos* en el Bruttium (Abruzzi). Krahe, *Die Indogermanisierung Griechenlands und Italiens*, p. 33.

SEGÓ, Vall o Valls de ~

El conjunt dels 4 poblets (*Faura, Quart, Benavites i Benifairó*), situats al Sud del Coll d'Almenara, part damunt de la carretera general, i al Nord de Morvedre.

PRON.: *bal(s) de segó*, oït, 1962, en les enqs. de tots ells (xxx, 9-17).

MENCIONS ANT. En part de les quals es dona al nom valor extensiu cap al N., fins a Morvedre. En la Cròn. de Jaume I: «val de Segon» (Ag., p. 202); «Segon» (id., 264.16). En el Rept., aplicat a tota la vall de Morvedre: «domos in Muroveteri --- et 6 jovatates terre in valle de Segon et ortum ---», «--- id. id. in valle de Segon et --- in Montiber» (Bof., 507.14, 12, 16, 20, 399.8, 500.10, 25, molt repetit, p. 501.5, 502.2, 496, 498, 499).

Si no m'enganyo la forma hi és constantment Segon amb *n*; comprovo que també es llegeix Segon en l'edició facsimil; 1258: «valle de Segon, te. de Morvedre» (Mtz.Fdo., Doc. Val. ACA I, 204); 1279: l'alqueria de Benialforra ¹ a la vall de Segon (ib. II, 723). Nic. Primitiu (*Mem. Asaml. Cronistes*, 1960, 127-8) cita «a Vall de Segó» en *Aureum opus Priv. Val.*; i amb *-nt*: «a la Vall de Segont, o a la vall d'Uixó», a. 1391 en «*Clavaria comuna de Val.*». En fi, Jaume Roig, que segueix identificant amb la vella Saguntum: «la gran Sagont, / huy ·n resta ·l mont» (v. 7145) perquè ell diu *Montvedre* en lloc de *Morvedre* forma alterada per aquesta seva etim. pop., i alhora per dissimilació.²

Basti recordar la història èpica de la defensa de Saguntum contra Anníbal, relacionada per Titus Livi (xxi) (cf. la selecció de Vallejo, pp. XLIV-XLVII): És clar que Segó(n) resulta de SAGUNTUM. I no dubtem gaire que era mot ibèric, per més que alguns insinuïn una formació epitirrenia.³

L'evolució de la forma moderna s'explica per la transmissió aràbiga, que en faria *sägün*, ajudant-hi la repugnància de l'àrab per a les estructures més llargues que el seu triconsonantisme. No és inconcebible, però, que com hem vist en l'art. *Segarra*, ja hi hagués en parlars ibèrics una pron. *säg*. Plutarc, que l'anomena en la *Vida de Sertori*, diu *Σεγουντία* (xxi, § 2) i *Σεγουντιών* per 'dels Saguntins' (xxi, § 1); *Τουρτίυ* lliçó errònia en lloc de *Saguntum* (cf. Ziegler, *Plutarchstudien* XIV; *Rheinisches Museum* 1934, pp. 3 ss.) i el llibre de Schulten, sobre *Sertorius* (p. 117).

¹ *Alfara* en el Rept. com una de les alq. de Segon, que sembla l'àr. *al-hàra* 'el barri, o veïnat'. —² Intervenint una pseudo-etim. curialesca se'n féu un «*Valle-secunda*, termino Muriveteris» a. 1348. «P. C. commorans in *Valle secunda*, te. *Muriveteris*» a. 1340 (cita de N. P., en docs. de l'arxiu municipal

SEGRE

El gran riu de la Catalunya occidental, que neix a Cerdanya i desemboca a l'Ebre, més avall de Lleida, després d'ajuntar-se-li el Cinca.

PRON. LOCAL: *ségrā*, a Cerdanya (1934), a Puigcerdà (1935 i 1959) i a tots els pobles de la Baixa i l'Alta Cerdanya; *ségre*, en el domini del cat. occid. (p. ex. a la SdUrg., Coll de Nargó, Balaguer, Lleida, Aitona), si bé a Bassella i algun poble veí es torna a sentir amb *é* (*lō ségre*, Castellnou de Bassella, xvii, 45), car la isoglossa de *é/é* baixa per la Ribera Salada avall fins a la confluència; però a Artesa, p. ex., ja torna a ser *é*.

És un dels grans rius catalans en què l'ús local i popular mantenia encara la construcció sense article; p. ex.: «és un riu que desemboque a *ségre*», Nargó (xviii, 64.9); «lo Boté(r) salte cap a *ségre*», Les Anoves (xviii, 59.4). «El Segre neix a *Font de ségrā*», en el vessant cerdà del «Puig *dā ségrā*», el cim damunt d'Er, que forma trifini amb Llo i la vall de Ribes (oït a Núria, 1929, exc. 105), CATORRAS (*Pir. Cat.*, vols. de Ribes i Cerdanya, veg. els índexs).

MENCIONS ANT. CATALANES: que podem limitar a pocs testimonis dels més antics. Entre les var. llavors més freqüents, la forma més corrent des de l'alta E. Mj. és ja la moderna, p. ex. els *Gesta* de Guifre el Pilós, a. 888 (ms. del S. xi aprox.) diuen que la Marca llavors comprenia fins a Ponts: «eccl. St. Mariae que est ad Pontes --- afr. ex latere uno in flumen Segre, alia --- ipso congusto, vel in flumen Segre ---» (*MarcaH.*, § 46; *Cat. Car.* II, 167.20, 22, 283.26).

En l'època arcaica es troba també una forma més conservadora, on encara es guarda memòria de la vocal posttònica de l'ètimon: 952, en un precepte de Lotari confirmant les possessions de Cuixà, figura entre algunes de Cerdanya, una d'elles a Bolvir: «in *Volvir*, eccl. Ste. Cecilie --- habet terminum: uno latere, flumen *Segure*, de alia in term. de *Ságane* ---» (*Cat. Car.* II, 97.15); 1050: *Segor*, doc. relatiu a *Cortuada*, que cito en detall en aquest article, infra.¹

El Baix Segre era ben conegut dels geògrafs àrabs: *syqr* en el Geògraf d'Almeria (*Homen. a Codera*, 629) que vocalitzarem *s(ɣ)q<a>r* (amb *i* llarga, que davant *q* es pronunciava molt oberta, com *e*). L'Edrissí li diu 'el riu de les oliveres' (*az-zāitān*) (Alemany, *Geogr. Aut. Au.*, p. 68), que és el nom que ha donat el cat. *Aitona* (supra).

El nom ibero-llatí del qual prové Segre, és ben conegut en la forma SICORIS, des de Cèsar, Livi i Plini (III, 24). Els hexàmetres de Lucà i d'Ausoni asseguren l'escansió *Sicōris*. En el *De Bello Civili* de Cèsar (I, 40, 45) el veiem en acus. («transiit *Sicorim*») i abl.